

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.16.2024
Warszawa, 05 marca 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 401 Pani Posłanki Anny Gembickiej oraz Pana Posła Jarosława Sachajki, w sprawie możliwych naruszeń prawa popełnionych przez osoby wykonujące zawód notariusza, uprzejmie przedstawiam następującą informację.

Na wstępie należy wskazać, że zgodnie z regulacją art. 1 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie¹ notariusz jest powołany do dokonywania czynności, którym strony są obowiązane lub pragną nadać formę notarialną (czynności notarialnych). Należy przy tym wyraźnie wskazać, że notariusz jest obowiązany dokonać czynności notarialnej (w tym sporządzenia aktu notarialnego), nie tylko w przypadku, gdy dla ważności czynności prawnej lub uzyskania określonych skutków prawnych, wymagana jest odpowiednia forma czynności prawnej, ale także w przypadku, gdy strony czynności prawnej wyrażą taką wolę.

Odnosząc się bezpośrednio do kwestii podniesionych w interpelacji, należy podkreślić, że regulacje art. 104 ustawy – Prawo o notariacie stanowią, iż *notariusz spisuje protokoły walnych zgromadzeń organizacji społecznych, stowarzyszeń, spółdzielni, spółek i innych osób prawnych w przypadkach prawem przewidzianych (§ 1), notariusz spisuje również protokoły, w tym protokoły dziedziczenia i protokoły związane z zarządem sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, w celu stwierdzenia przebiegu pewnych czynności i zdarzeń wywołujących skutki prawne, a w szczególności dotyczące stawiennictwa stron i złożonych przez nie oświadczeń, a także na żądanie strony stawającej - niestawiennictwa strony drugiej (§ 3)*. Protokół jest sporządzany przez notariusza w wypadkach, gdy wymaga tego ustawa (art. 104 § 3 ustawy – Prawo o notariacie), ale również wtedy, gdy żąda tego strona (art. 1 § 1 ustawy – Prawo o notariacie). Protokoły są dokumentami, których istota polega na spisaniu określonych zdarzeń w celu stwierdzenia przebiegu pewnych czynności i wydarzeń wywołujących określone skutki prawne. W myśl § 4 powołanego artykułu protokół sporządza się w formie aktu notarialnego. Spisanie przez notariusza protokołu jest czynnością notarialną (art. 79 pkt 4 ustawy – Prawo o notariacie w zw. art. 1 § 1 i art.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1799 z późn. zm.

104 § 3 ustawy – Prawo o notariacie), dla której prawo przewiduje formę aktu notarialnego (art. 104 § 4 ustawy – Prawo o notariacie).

Zgodnie z art. 421 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych² protokoły walnych zgromadzeń spółek akcyjnych powinny być umieszczone w protokole sporządzonym przez notariusza. Jednocześnie należy wskazać, że jakkolwiek zgodnie z art. 104 § 4 ustawy – Prawo o notariacie protokoły spisuje się w formie aktu notarialnego, to jednak zgodnie z ugruntowanym poglądem doktryny regulację tę należy rozumieć w ten sposób, że skoro protokoły stanowią czynność notarialną *sui generis*, odmienną niż akt notarialny *sensu stricto*, to należy do nich stosować przepisy o formie aktu notarialnego, jeżeli z przepisów szczególnych lub z istoty rzeczy nie wynika co innego³.

Protokół zgromadzenia (w tym walnego zgromadzenia akcjonariuszy), który zgodnie z art. 104 § 4 ustawy - Prawo o notariacie zostaje spisany jako akt notarialny (w formie aktu notarialnego), polega na stwierdzeniu faktu powzięcia uchwały w obecności notariusza o ściśle sformułowanej treści. Równocześnie w doktrynie wskazuje się, że notariusz nie stwierdza tożsamości wszystkich uczestników np. zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia). Rolą notariusza jest bowiem odnotowanie przebiegu takiego zgromadzenia, do przewodniczącego zgromadzenia należy zaś m.in. dopuszczanie do udziału w tym zgromadzeniu, a zatem też ustalanie tożsamości i uprawnienia do uczestniczenia w obradach oraz wykonywania prawa głosu. Przyjęcie odmiennej konstrukcji, w której to rolą notariusza jest sprawdzanie tożsamości i legitymacji do udziału w zgromadzeniu, czyniłoby bezprzedmiotowym funkcjonowanie na tym zgromadzeniu przewodniczącego⁴. Protokół notarialny zaświadcza więc urzędowo fakt podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały określonej treści. Obowiązki notariusza w zakresie protokołowania przebiegu walnego zgromadzenia sprowadzają się jedynie do wyżej wskazanych czynności⁵.

Należy zaznaczyć, że istnieje różnica między dokumentem sporządzonym w formie aktu notarialnego a aktem notarialnym polegająca na tym, że do dokumentu w formie aktu notarialnego - jak to ma miejsce w § 4 art. 104 ustawy – Prawo o notariacie - mają zastosowanie tylko te przepisy określające wymagania formalne aktu notarialnego, które dają się pogodzić z istotą i charakterem prawnym danego protokołu. Odmienne niż ma to miejsce przy sporządzaniu aktu notarialnego notariusz spisujący protokół walnego zgromadzenia akcjonariuszy nie jest ani uprawniony, ani zobowiązany do jakiegokolwiek ingerencji w treść czynności w nim utrwalonych i to nawet w sytuacji, gdyby powziął wątpliwość, co do ich prawidłowości (np. na skutek udziału w nim osób nieuprawnionych zgodnie z przepisami ustawy lub statutu spółki). Tym samym okoliczność ta nie może

² Dz.U. z 2024 r. poz. 18.

³ *Vide* np. P. Naworski [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział II. Spółka akcyjna, red. R. Potrzezsch, T. Siemiątkowski, Warszawa 2012, uwagi do art. 421 k.s.h. (SIP LEX) oraz A.J. Szereda (red.), Prawo o notariacie. Komentarz, Warszawa 2022, uwagi do art. 104 Pr.Not (SIP LEGALIS) oraz cytowana tam literatura.

⁴ por. A. Nowacki, Obrady zgromadzenia, cz. 2 s. 63 i n.

⁵ postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2002 r., sygn. akt IV CKN 632/00, Legalis nr 278036; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 marca 2020 r., sygn. akt I ACa 588/19, Legalis nr 2398598.

stanowić skutecznej podstawy odmowy dokonania takiej czynności notarialnej w trybie określonym w art. 81 i następnym ustawy – Prawo o notariacie.

Jednocześnie art. 481 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych⁶ (dalej k.s.h.) stanowi, iż uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy powinny być umieszczone w protokole sporządzonym przez notariusza. Zgodnie z treścią art. 481 § 2 k.s.h. w protokole walnego zgromadzenia akcjonariuszy stwierdza się prawidłowość zwołania walnego zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał oraz wymienia się powzięte uchwały, a przy każdej uchwale: liczbę akcji, z których oddano ważne głosy, procentowy udział tych akcji w kapitale zakładowym, łączną liczbę ważnych głosów, liczbę głosów „za”, „przeciw” i „wstrzymujących się” oraz zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu dołącza się listę obecności z podpisami uczestników walnego zgromadzenia oraz listę akcjonariuszy głosujących korespondencyjnie lub w inny sposób przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Dowody zwołania walnego zgromadzenia zarząd dołącza do księgi protokołów.

Jednym z podstawowych obowiązków notariusza, wynikającym z samej natury czynności spisania protokołu z obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia), jest jego bezpośrednie uczestnictwo w obradach od momentu rozpoczęcia do chwili ogłoszenia zakończenia. Pozostaje to warunkiem koniecznym, służącym prawidłowemu sporządzeniu protokołu rzetelnie dokumentującego przebieg zgromadzenia. *„Sporządzany przez notariusza protokół z obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) winien w swej treści zawierać wszystkie poddane pod głosowanie uchwały, włącznie z ilością głosów oddanych "za", "przeciw" oraz "wstrzymujących się". Taka praktyka prowadzi do wyeliminowania ewentualnych zarzutów co do braku w treści protokołu prawidłowo podjętych przez zgromadzenie uchwał. Treść uchwał stanowiących zawartość notarialnego protokołu z obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia), w myśl aktualnych zasad wyrażanych przez doktrynę, nie powinna stanowić przedmiotu refleksji notariusza pod względem merytorycznym. Ocena jej treści winna nastąpić wyłącznie w zakresie warunków formalnych. Obowiązkiem notariusza będzie więc prowadzenie badań zmierzających do stwierdzenia, czy uchwała poddawana na zgromadzeniu pod głosowanie została ujęta w porządku obrad oraz czy jej treść nie narusza w sposób rażący pozytywnych norm prawnych. Notariusz tylko w pewnym stopniu zobowiązany jest do badania treści uchwał protokołowanych na zgromadzeniach wspólników i walnych zgromadzeniach”⁷. Należy przy tym ponownie podkreślić, że udział notariusza w walnym zgromadzeniu wspólników ogranicza się wyłącznie do kwestii formalnych. „Nawet w sytuacji, gdy notariusz dostrzeże nieprawidłowości w przebiegu zgromadzenia, jak na przykład otwarcie i przewodniczenie mu przez osobę, która nie jest do tego uprawniona zgodnie z przepisami ustawy lub umowy lub statutu, nie powinno to skutkować odmową sporządzenia przez notariusza protokołu z przebiegu takiego zgromadzenia. Nie jest to bowiem wystarczająca przesłanka do uznania, że podjęte na takim zgromadzeniu uchwały są nieważne. Tego rodzaju uchybienia mogą skutkować*

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 18.

⁷ R. Wrzecionek, 3.3.1.2. Obowiązki notariusza w trakcie obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) [w:] Czynności notarialne w prawie spółek, Warszawa 2012.

*stwierdzeniem nieważności podjętych na zgromadzeniu uchwał jedynie wówczas, gdy mogło ono mieć wpływ na wynik głosowania*⁸.

W odpowiedzi na pytanie: „*czy Minister Sprawiedliwości jako osoba sprawująca nadzór nad działalnością notariuszy planuje podjąć czynności zmierzające do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec notariusza odpowiedzialnego za przygotowanie tychże aktów*”, uprzejmie informuję, mając w szczególności na uwadze powyższe wywody, dotyczące roli notariusza w protokołowaniu posiedzenia walnego zgromadza akcjonariuszy, że aktualnie brak jest podstaw do podjęcia wobec pani notariusz czynności na podstawie art. 58 ustawy – Prawo o notariacie, w szczególności brak podstaw do skierowania do sądu dyscyplinarnego wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

Wskazany w interpelacji „*uptyw 107 minut*” jako czas pomiędzy podjęciem przez Sejm RP uchwały w sprawie przywrócenia ładu prawnego oraz bezstronności i rzetelności mediów publicznych oraz Polskiej Agencji Prasowej, a końcem dnia 19 grudnia 2023 r., w którym zostały przeprowadzone walne zgromadzenia w spółkach Polska Agencja Prasowa S.A., Telewizja Polska S.A. oraz Polskie Radio S.A., nie jest okolicznością dostatecznie uzasadniającą podejrzenie popełnienia przez notariusza deliktu dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 50 ustawy – Prawo o notariacie. Możliwość sporządzenia w tym czasie niezbędnych czynności przez notariusza może ewentualnie wskazywać na potrzebę przeprowadzenia czynności nadzorczych przez organy samorządu notarialnego z uwagi na specyfikę zarzutu dotyczącego praktyki notarialnej. Dopiero wynik przeprowadzonych czynności nadzorczych może skutkować rozważeniem potrzeby przeprowadzenia czynności w trybie art. 58 ustawy – Prawo o notariacie przez radę właściwej izby notarialnej lub Ministra Sprawiedliwości.

Niemniej, Minister Sprawiedliwości, celem oceny prawidłowości działalności pani notariusz Joanny Kończyk, prowadzącej kancelarię notarialną w Warszawie w ramach sprawowanego nadzoru nad notariatem, zwrócił się do Rady Izby Notarialnej w Warszawie o przekazanie informacji dotyczących działań nadzorczych podjętych wobec ww. notariusz oraz przesłanie kopii jej wyjaśnień, od których treści jest uzależnione podjęcie ewentualnych dalszych czynności w sprawie.

W odpowiedzi na pytanie: „*czy Minister Sprawiedliwości planuje podjąć inicjatywę legislacyjną lub działania w innej formie służące przeciwdziałaniu przedstawicielom notariatu, który swój zawód wykonują z uchybieniem przepisów ustaw oraz z naruszeniem powagi zawodu*”, uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 50 ustawy – Prawo o notariacie notariusz odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia zawodowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych, uchybienia powadze lub godności zawodu, jak również za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 19a ww. ustawy, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie jej art. 19b oraz za niewykonanie obowiązku, przewidzianego w jej art. 71 § 8, i niewykonanie zobowiązania, o którym mowa w art. 71a § 5, a także za niespełnienie obowiązku,

⁸ R. Szytk, Protokół, s. 51; M. Allerhand, Kodeks handlowy, s. 640.

o którym mowa w art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców⁹.

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych są powołane, w trybie wyboru przez walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych, sądy dyscyplinarne w pierwszej instancji - sądy dyscyplinarne izb notarialnych, zaś w drugiej instancji - Wyższy Sąd Dyscyplinarny działający przy Krajowej Izbie Notarialnej.

Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą zgłosić Minister Sprawiedliwości lub rada właściwej izby notarialnej po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzuconego obwinionemu oraz złożeniu wyjaśnień przez obwinionego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach zawodowych notariusza, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie. Karami dyscyplinarnymi orzukanymi wobec notariuszy są: upomnienie, nagana, kara pieniężna do wysokości pięciokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, nie niższa od połowy tego wynagrodzenia, pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii. Wymierzenie kary nagany lub kary pieniężnej pociąga za sobą niemożność udziału ukaranego w organach samorządu notarialnego i w sądzie dyscyplinarnym przez okres 3 lat. Osoba, która przestała być notariuszem w związku z orzeczeniem w tym zakresie kary dyscyplinarnej, może ponownie ubiegać się o powołanie na notariusza dopiero po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii.

Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu oraz Ministrowi Sprawiedliwości odwołanie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem wydane przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu, obwinionemu, Ministrowi Sprawiedliwości oraz Krajowej Radzie Notarialnej. Od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Krajowej Radzie Notarialnej kasacja do Sądu Najwyższego. Kasacja może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Kasację wnosi się do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego drugiej instancji w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację na rozprawie w składzie trzech sędziów.

Jednocześnie należy wskazać, że w odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy, w sprawach nieuregulowanych w ustawie – Prawo o notariacie, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego¹⁰. Przepisy te wraz z regulacjami zawartymi w ustawie ustrojowej tworzą jednolity system prawny normujący odpowiedzialność dyscyplinarną notariuszy. Wynika z tego, że organy dyscyplinarne muszą obligatoryjnie zastosować przepisy kodeksowe, a nie jest to ich uprawnienie. W efekcie, w każdym przypadku, gdy przepisy ustawy ustrojowej regulującej postępowanie dyscyplinarne nie normują wystarczająco jakiegoś zagadnienia,

⁹ Dz.U. z 2017 r. poz. 2278.

¹⁰ Dz.U. z 2024 r. poz. 37.

obligatoryjne jest stosowanie norm zawartych w Kodeksie postępowania karnego. Tym samym w przedmiotowym postępowaniu zastosowanie znajdują również jego przepisy określające podstawy oraz tryb wyłączenia sędziego, a także jeżeli z powodu wyłączenia sędziów rozpoznanie sprawy w danym sądzie jest niemożliwe przepis o przekazaniu przez sąd wyższego rzędu prowadzonej sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

Regulacje te uzupełnia przyjęty w ustawie – Prawo o notariacie trójstopniowy system nadzoru nad działalnością notariuszy obejmujący zadania powierzone radom izb notarialnych oraz wyznaczonym przez nich wizytatorom – notariuszom, zadania powierzone prezesom sądów apelacyjnych wykonywane przez sędziów wizytatorów oraz zadania Ministra Sprawiedliwości wykonywane przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz wyznaczone osoby.

Jak wynika z powyższego przepisy ustawy – Prawo o notariacie, komplementarnie wraz ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego kompleksowo regulują kwestię postępowania dyscyplinarnego notariuszy jako prawnej reakcji na czyn stanowiący delikt dyscyplinarny.

Uzupełnieniem tych przepisów jest przedstawiony wyżej oraz funkcjonujący na bieżąco wielostopniowy system nadzoru nad działalnością notariuszy, ukierunkowany na eliminację ze strony notariuszy praktyk naruszających przepisy prawa oraz powagę zawodu.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/